

σκέπτεται, λέει, να κάνει μεγάλες οικονομίες. Να ελαττώσει δηλ. θέσεις, να ψαλιδίσει μιστούς, να καταργήσει νομαρχίες και δικαστήρια, και τὰ ρέστα.

Σπουδαία πράγματα όλ' αυτά και σημάδια ολοφάνερα πώς τραβάμε όλοταχώς στη χρυσή εποχή που θα καταργηθεί το ρουσφέτι και θα βασιλεύει η δουλειά κι η τιμιότητα στη χώρα μας.

Μα παναθεμά τε; για έφημερίδες—κι' έννοούμε δα τις ύπουρες—πριν καλοχρηντήσουμε τὰ κανονικά μεταρρυθμιστικά σχέδια του Πρωτόκη, σκοτώθηκαν να μας πουν πως όλ' αυτά γίνονται μόνο και μόνο για να πέσει στα μαλακά μεθαύριο ο Κόδης και να μπορούμε να δημοσκοπήσει στο λαό, λέγοντας του πως δεν τον άρχεις ή 'Αντιπολίτευση να έρκαυόται το κενόβριο 'Εθνικό πρόγραμμα του.

Και τότε λοιπόν, και δώ κι τίποτ' άλλο!

## ΓΙΑ ΤΟ ΔΡΑΜΑ

του Μάρκου Αβγέρη «Μπροστά στους ανθρώπους» στο σφινγκάρι της τερασμένης βδομάδας δημοσιεύθηκεν τ' ακόλουθα:

Μας γράφουν από την Αθήνα ότι ο κ. Χρηστογιάννης ανέλαβε στη «Νέα Σκηνή» τὸ ἔργον ενός μικρού, τριτάτου, της Γαβριήλης, του Μ. Αβγέρη. Τὸ ἔργον αὐτοῦ «Μπροστά στους ανθρώπους», είχε επιτυχία μεγάλη. Πιστὸς ἀπὸ τότε πού παρτήθηκεν. Οἱ Κόδοι τοῦ Κκαπύτου, οἱ Ἀθηναῖοι δὲν παρενοχλήθησαν, παρ' ὅτι κατὰ τὴν ἀποκάλυψιν, «Ὅλοι οἱ θεαταὶ ἐκλογίσθησαν ὅτι τὸ ἔργο ἐσημαίνει τὴν ἐμπόρην ἑνὸς ταχέως διαφωτισμένου, νέου, δικαίου, καὶ τοῦ ἐπαινεταίου πολλὰ».

Τὸ δράμα τοῦ Μάρκου Αβγέρη τὸ μελετᾷ τώρα ὁ κ. Ψών για νὰ δει ἂν εἶναι κατάλληλον γιὰ τὸ Βασιλικὸ θέατρο. Ἄν μὲς εἶνε τὴν ἔδωκα ὁ κ. Ἐπιμελητὴς τῶν Ἀνακτόρων θὰ τοῦ τὸ συσταίναμε τὸ δῶμα, μετὰ τὴν πεποίησιν, πάντα πῶς τοῦ συστήνομε κατὰ διαλεχτό.

**Ρωμιότης**—Μπαμπας πού χορταίνει βυζαντινὰς νυχτεμῖρα πιπερὶ ψωμάτο λάγι.

**Πατριωτισμός**—Σεραφὶν πατριωτὴ μ'προστὰ στὸ Κεντρικὸ Ταμεῖο.

**Μιδωριώτης**—Ἄρρωστος πούχει τὴ γλώσσα τοῦ ἀκλίματ'.

Δημόκριτος

τα, ἐδὼς ἡ παρὰδραση πού σ' αὐτὴν, εἴπαμε, χρωτίζου οἱ γλώσσες τῆ ζωῆ, καὶ αὐτὴ τις κάνει, ὅσες κάνει, νὰ λέγονται φυσικὰ διαλεχτοί. Ναι, στὴν ἐποχὴ τοῦ Σοφιστοῦ, στὸ σχολεῖο δὲν πατοῦσαν οἱ γυναῖκες, γράμματα δὲν ἐμάθαιναν, καὶ τὰ εἰς ἐκπαίδευσιν κύκλον ὁμοεθνῶν διαδεδομένα ὄργανα συνεννοήσεως δὲν τὰ χραιοῦσαν. Ναι, ἡ κοινὴ γλώσσα, τοῦ Σοφιστοῦ δὲν εἶταν ὅλους διόλου ἀγλώσσα κοινὴ εἴτανε μόνο «ἀπλὴ γλώσσα», πὺ ἀπλὴ ἀπὸ τίς ἄλλες πού συνήθιζαν νὰ γράφουν, τίς «Ἑλληνικὲς». Καὶ εἴτανε ἀπὸ ἀπλὴ γιὰ νὰ μπορούσε εὐκολώτερα νὰ τὴν καταλαβαίνει κανεὶς ὅταν ἐδιδάχαζε, καὶ δὲν εἴταν ὅλους διόλου κοινὴ, γιατί ἀριστὰ χυδαία (\*) εἴτανε καὶ τέτοια πού εἴταν. Δὲν εἴταν ὅμως καὶ καθαρεύουσα. Καθαρεύουσα δὲν εἶναι ἡ πρώτη κοινὴ, ἐποὺ καὶ οἱ γυναῖκες σχεδὸν νὰ τὴ χραιοῦν, καὶ στὴν ἔδω γλώσσα, πού εἶναι γραμμένῃ ἡ πρώτη αὐτὴ, στὴν ἰδίαν γλώσσα εἶναι γραμμένῃ ὁλόκληρος τῆς γραμματικῆς τοῦ Σοφιστοῦ ὁ ἐπίλογος (\*\*) ὅπως βλέπετε ἀπ' αὐτὸ τὸ κομμάτι. «Καὶ μὴ βαρυγυμᾷ τινὰς ἂν ἐκεῖνα πού

ἔγνωρίζομασθε ἀπὸ παιδιὰ, τὸν ἀγαπῶσα γιατί εἴταν καλὴ καρδιά, τὸν ἐχτιμούσα κιόλας γιατί τίς ἰδέες του καὶ τίς σκέψεις του πού μοῦ ἄρεσκον. Σὺν ἐπὶ τῇ στήν νησί τοῦ ἡρώτη πᾶν μου εἴτανε νὰ ρωτήσω γι' αὐτόνε.

— Μὴ τὰ ρωτᾷς, μοῦ ἀποκρίθηκα κάποιος, καὶ ἐκούνητε λυπητερὰ τὸ κεφάλι τοῦ.

Δὲν κατάλαβα τί ἤθελε νὰ μοῦ πῇ καὶ ξαναρώτησα.

— Ὁ φίλος σου—μοῦ εἶπε—εἶναι χαμένος ἄνθρωπος. Ἐδυστόχησε.

Ἦξερα πῶς εἴταν ἔμπορος. Ἐμπορεύονταν τὰ σφουγγάρια ἀπὸ τὸν κεντὸ πού πέθανε ὁ πατέρας τοῦ πού εἴταν καὶ αὐτὸς ἔμπορος. Φυσικὰ ὁ νοῦς μου πῆγε στὸ ἔμποριο. Ἄν ἐδιδάσκοντο γι' αὐτὸ, στὴν ἡλικίαν ἀμύλητος καὶ σκερτίζω.

— Καὶ πῶς εὐτάλε αὐτό; ξαναρώτησα.

— Ἦως τόπαθε: δὲν τὸ ξέρεις; τὰ σφουγγάρια δὲ χωρατεύει. Μὰ ὅτληκα ἄγρὰ νὰ κάνω, λίγο νὰ μὴ προσέξῃς, χάθηκες. Εἶχε ἀγοράσει μὴ μεγάλη παρτίδα σὲ τιμὴ πού οἱ ἄλλοι ἔμποροι τὴν βρίσκανε πολὺ μεγάλη. Τὸν ξέρεις τὸ φίλο σου. Δὲν ἤθελε τῆδε κανέναν. Δὲ ζητοῦσε νὰ κερδήσῃ, ἐκμεταλλευόμενος τὴ στενοχώρια τοῦ ἄλλου. Εἶχε συνείδησις ὁ φίλος σου γι' αὐτὸ καὶ ἔδυστόχησε. Ἐπειτα νὰ τοῦ πῶ; Αὐτὸς δὲν εἴταν γεννημένος γιὰ τὸ ἔμποριο. Τὸ ἔμποριο θέλει ἀδικία. Τὸν βρίσκει τὸν ἄλλον στὴν ἀνταγῆ; νὰ τὸν πνίξῃ. Τότε γίνεσαι πλοῦσιος. Ὁ φίλος σου πῆγαινε μὲ τὸ ἔδαγ γέλιο. Μὰ μετὰ τὸ ἔδαγέλιο τὴν ψυχὴ τοῦ κερδίζε κανέναν, ὅχι καὶ χυδαία.

Μοῦ ἔκαναν βθεὶς ἐντύπωση τὰ λόγια τοῦ.

— Εἴτανε μεγάλη ἡ ζημία τοῦ;

— Μεγάλη λέει; Ὅσα εἶχε, ὅλα τάχα. Ἦάει καὶ ἡ παρουσία τοῦ πατέρα τοῦ, πᾶνε καὶ τὰ δικά τοῦ. Τὸ σπῆτι τοῦμαινε. Τὴν Κυριακὴν τὸ βγίζουν καὶ αὐτὸ στὸν πλειστηριασμό.

— Καὶ τώρα πού βρίσκεται;

— Ποιὸς τὸ ξέρει; μήπως γράφει σὲ κανέναν; Τίς ἄλλες εἴτανε στὸ Τριέστι, τώρα ἀκούσα πῶς βρίσκεται σὲ κάποιον χωριὸ τῆς Γερμανίας; Ξέρω καὶ ἐγώ. Λένε πῶς δὲν ἔχει οὔτε ψωμί.

Ἐφυγα. Δὲν μπορούσα πιά ν' ἀκούσω περισσό.

εἰς πολλοὺς χρόνους καὶ καιροὺς μετὰ πολλὴν κόπον καὶ καλὸς διδασκάλους μετὰ βίας μαθαίνονταν, τῶρα νὰ τὰ βλέπουν εἰς τέτοιαν γλώσσαν κοινὴν ὅπου καὶ οἱ γυναῖκες σχεδὸν νὰ τὴν χραιοῦν, ὅτι καὶ διὰ τοῦτο οἱ νέοι θέλουν ἀφήσει νὰ μηδὲν σπουδάζουν στὰ μαθήματα τὰ Ἑλληνικὰ, ἀλλὰ μάλιστα τούτῃ θέλει εἰσθαι ἀρχὴ καλὴ νὰ παρκατηθῶν καὶ νὰ πᾶρουν πόθον νὰ μάθουν ἐκεῖνα πούναι βαθύτερα καὶ ποχθίζονται μετὰ μεγάλῃ σπουδῇ, ἐπειδὴ χωρὶς διδασκαλὸν ἀπατὸς τοῦ τινὰς εἰς ὀλίγον θέλει μάθει νὰ κλίνει τὰ μέρη τοῦ λόγου, καὶ θέλει ξεύρει νὰ κανονίζει καὶ νὰ τεχνολογᾷ καὶ τᾶλλα ὅσαν εἶναι γραμμένῃ. Αὐτὴ λοιπὸν τὴ γλώσσα πού δὲν εἶναι καθαρεύουσα καὶ πού εἶναι ἀνκατωμένη, ὅχι ὅλους διόλου ἡ ἰδία ἐκεῖνη πού μιλοῦσαν, ὁμοεθνή, ὥστε καὶ οἱ γυναῖκες σχεδὸν νὰ τὴ χραιοῦν ἀρπάζοντα; γιὰ ἐπιχειρήματα ὁ κ. Σκίβς, ἀποδείχνει—καθὼς νομίζει—πῶς καὶ καθαρεύουσα ἦτο το εἰς εὐρύτερον κύκλον ὁμοεθνῶν διαδεδομένον ὄργανον συνεννοήσεως». Ὡς τόσο ἐκατὸ χρόνια πρὶν, ὅπως λέει ὁ ἴδιος ὁ κ. Σκίβς τέσσερα φύλλα πρὶν «ἡ δημώδης ἦτο διαδεδομένη εἰς τὸ μεγαλύτερον μέρος τοῦ ἔθνους (=εἰς εὐρύτερον κύκλον ὁμοεθνῶν) καὶ ἐπεκράτει ὁσημέραι περισσότερον κατ' ὅσον μετὰ τῆς ξενικῆς κατακτητήσεως (τῶν Τούρκων, ἡβξανεν ἡ ἀ-

τερα. Τὰ μάτια μου εἶχανε βουρκώσει. Ὁ κόσμος πού φαίνονταν τόσο μάταιος, τόσο κακός. Κανένα δὲν ἤθελα νὰ ἰδῶ. Ἦθελα νὰ μείνω μοναχός. Νὰ μαζέψω τὸ νοῦ μου, νὰ κλάψω κιόλας γιὰ νὰ ξανασάνω λιγάκι. Μὰ γιατί; γιατί νὰ τὸ πάθῃ αὐτὸ ὁ φίλος μου; ἔλεγα μετὰ τοῦ νοῦ μου. Τόσο τίμιος, τόσο καλὸς καὶ εὐγενικός πού εἴταν. Δὲν εἶναι λοιπὸν ὁ κόσμος γιὰ τοὺς καλοὺς καὶ τοὺς τίμιους; Καὶ νὰ συλλογίζουμαι πῶς δὲν ἔχει οὔτε ψωμί πῶς γυρίζει τοὺς δρόμους πεινασμένους. Αὐτὸς ὁ μοσχναθραμένος, πού τὸν εἶχε ἔναν ὁ πατέρας τοῦ καὶ ἐλαχτοῦσε γι' αὐτὸν καὶ τὸν καμάρωνε. Πού εἴτανε τώρα νὰ τὸν ἰδῇ. Τὰ μελίγγια μου μετὰ ποῦσαν. Κἄτι ἀνάβραζε μέσα μου. Κἄθησα στὸ τραπέζι μου καὶ ἐπῆρα τὴν πέννα στὸ χέρι μετὰ τὴν ἀπόφασιν νὰ τοῦ γράψω. Δὲν μπορούσα. Ἐπρεπε νὰ ξεσκάσω. Νὰ γύσω στὸ χαρτὶ ὅλη τὴ στενοχώρια μου νὰ βγάλω ὅλη τὴ φρεσκαῖα τῆς ψυχῆς μου, νὰ παρκατηθῶ μετὰ δυὶ γυαλὰ λόγια καὶ τὸ φίλο μου πού ποῖς ἔχει σὲ τὴν ἀπελπιστικὴν βροχάσανταν. Σὺν τίλειωσα τὸ γράμμα εἴπωνα ἀλαφρότερος. Ἀλλὰ αὐτὸ μ' ἐπνιγε. Ἐπρεπε νὰ κλάψω γιὰ νὰ ξεθυμῶναι. Ἐπρεσε στὸ κρεβάτι μου, καὶ ἐκλάψα, ἐκλάψα ὅσο μπόρεσα.

Σὲ λίγες μέρες λαβαίνω ἀπάντησιν. Διαβάζω καὶ ἡ καρδιά μου χτυποῦσε.

— Ὁ πατέρας μου, το ξέρεις, εἴταν ἔμπορος. Μετὰ τὰ σφουγγάρια καὶ ἔμπορεύονταν ἔκανε κάμποση περιουσία, μετὰ τὸ θάνατ' αὐτοῦ εἴτανε νὰ μὴ ἰδῇ ἐπιστήμονα. Ἐδιδάχα, εἶναι ἀκόμα, καὶ ἐπὶ κάποιον κλίσιν στὰ γερμανικά, κάποιον ἐκχωριστὴν προθυμίαν γιὰ μάθησιν. Ἰδιαιτέρως ἡ φιλολογία με ἐνθουσίαζε. Τόσο ἡ ἀρχαία ὅσο καὶ ἡ νεώτερη. Ἦντομα δὲν ἄφρηνα ἐδιδάχασι, σελίδα φιλολογικὴ σὲ βιβλίον, σὲ περιοδικόν, σὲ ἐφημερίδα διὰ γράφουσε χωρὶς νὰ περῇσιν ἀπὸ τὰ μάτια τοῦ εἴταν κατὰ παραπάνω ἀπὸ ἀγάπην εἴταν μὴ ἀνάγκη τῆς ψυχῆς μου πού εἶταν κακὴ εἶχε, νὰ μπόρεσω καὶ ὁ ἴδιος μὴ μὲν νὰ γράψω, νὰ διαβάσωμαι ὅπως διαβάζα ἔγωγ τώρα τοὺς ἄλλους; καὶ ἐλαχτοῦσα. Μετὰ τέτοια ὅμοια γράμματα τὴν φιλολογίαν. Ὁ πατέρας μου ἔμπορος, ἀγράμματος ἄνθρωπος, βέρος ντασιῆς, δὲν καταλάβαινε ἀπ' αὐτὰ. Ἀλλὰ μοῦ εἶνε ἔτι τοῦ ζητοῦσα, βέβαιος πῶς τὰ χρομάτα τοῦ δὲ πᾶλαιναν στὸν ἀνεμο. Ἐτσι περνοῦσαν τὰ χρόνια. Σὺν ἔφτασε ὁ καιρὸς νὰ δώσω ἐξέτασιν ἀρρωστᾷ ὁ πατέρας μου καὶ σὲ λίγες ἡμέρας πεθαίνει. Τότε φανερώθηκε ἡ ἀληθινὴ μας κατάστασις. Μαθημέμος ἐγὼ νὰ κάθουμαι.

ριβὸς τῶν Ἑλλήνων τῶν ἀποξενωμένων ἀπὸ τῆς πρωτευούσης» (\*). Κι ἐνῶ ἐξακολουθοῦσε καὶ ὅσπερ ἀπὸ τὰ χίλια πεντακόσια, πού ζῶσε ὁ Σοφιστὴς, νὰ εἶναι ἡ καθαρεύουσα, ἡ ἀρχαίζουσα ἡ ἐκκλησιαστικὴ αὐτὸ εἰς εὐρύτερον κύκλον ὁμοεθνῶν διαδεδομένον ὄργανον συνεννοήσεως καὶ φυσικὰ ἔπρεπε τὸ ἴδιον νὰ εἴτανε καὶ τώρα, καὶ μάλιστα ὁ «εὐρύτερος κύκλος» ἔπρεπε νὰ ἔχει γίνεαι «εὐρύτατος» ὅσο ἀπὸ τὰ σχολία, καὶ τὰ πανεπιστήμια, καὶ τίς ἐφημερίδες, καὶ τὰ βιβλία, καὶ τᾶλλα ὅλα πού συντελοῦνε στὴν ἐπικράτησιν καὶ στ' ἀπλωμα μὴς γλώσσας, σήμερ καὶ καθαρεύουσα, ἡ ἀρχαίζουσα, ἡ δὴ ἐπικρατεστέρα, πρέπει νὰ καλῇται ὁμοίως διὰ λεκτοῦς ζωντανή. ἀπὸ ἀριθμὸς τῶν ἀνθρώπων, (ἔστω καὶ ὅχι πάντοτε) μεταχειρίζεται αὐτὴν κατ' ὅσον. Δὲν τὴν ἐμποδίζει ὅμως ἡ περιορισμένη τῆς χρήσιν νὰ εἶναι ἡ ζωντανωτέρα καὶ ἐπικρατεστέρα διάλεκτος τῆς σήμερον!

Γιὰ νὰ πείσει τὸν ἀναγνώστη τοῦ ὁ κ. Σκίβς ὅτι «ἡ καθαρεύουσα ἦτο τὸ εἰς εὐρύτερον κύκλον ὁμοεθνῶν διαδεδομένον ὄργανον συνεννοήσεως» ἔως προχθὲς ἀπὸ τὴν ἐποχὴ τοῦ Σοφιστοῦ, φέρνει καὶ:

(\*) Σελ. 167. (\*\*) Σελ. 104.

(\*) Κοίτα Σάβη παρὰρτημα κατ. τελ. 12' χυδαία τῆν λέει ὁ Σοφιστὴς ὁ ἴδιος.

(\*\*) Κοίτα Σάβη παρὰρτημα κατ. σελ. 12, 13.